

 Presentació FUNDACIÓ JAUME BOFILL

De l'escola bressol a les polítiques per a la petita infància

Jaume Blasco, investigador

SETEMBRE 2016

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

L'educació en la primera infància: una política igualadora i de conciliació familiar

- **Una política educativa “predistributiva”** que pretén estimular el desenvolupament primerenc dels infants i incidir sobre la seva evolució educativa posterior.
- **Una política familiar per facilitar la conciliació,** especialment de les mares.

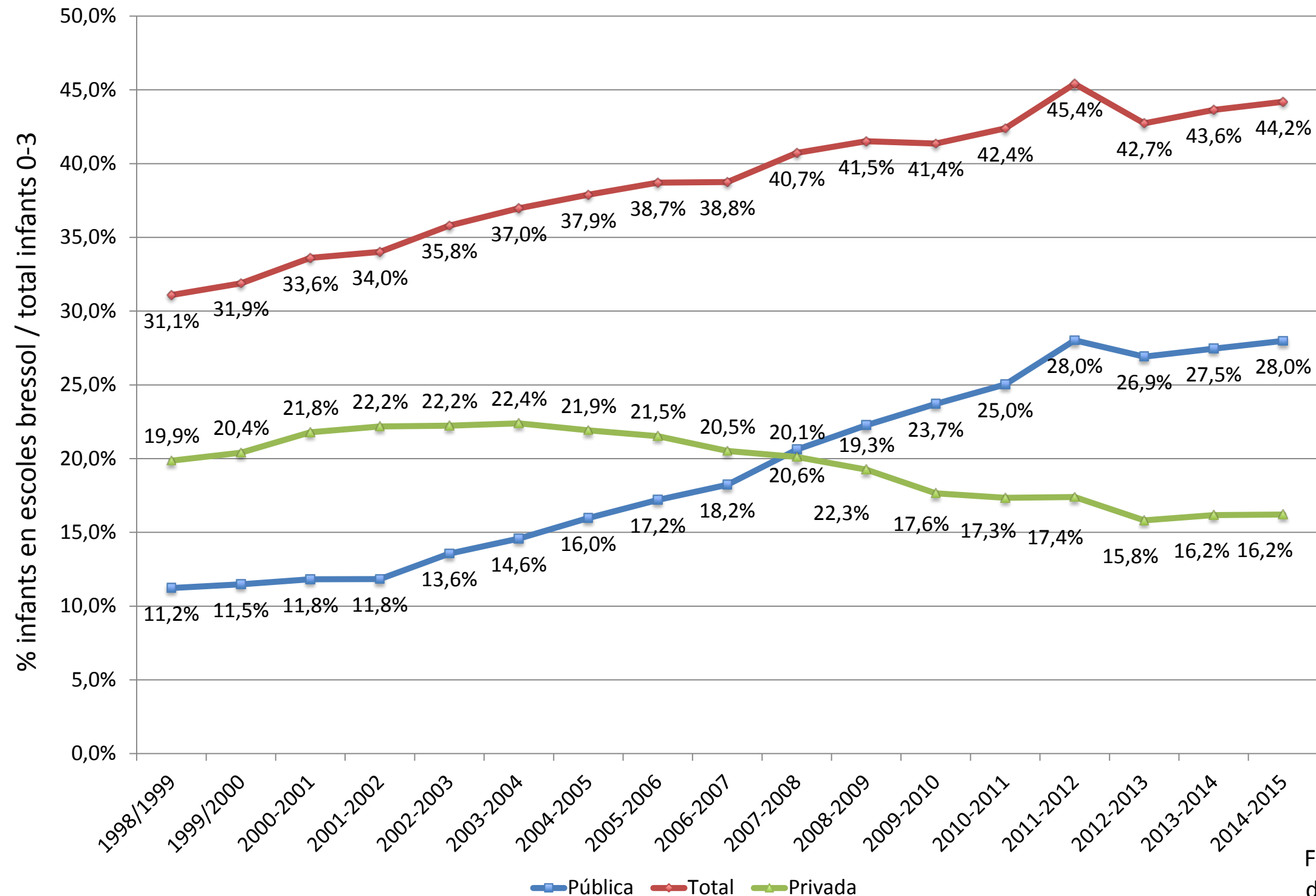
Existeix evidència internacional que l'educació en la primera infància té un impacte positiu i rellevant sobre el desenvolupament educatiu posterior

- Els impactes abasten **diverses habilitats cognitives i no cognitives dels infants**, relacionades amb el llenguatge, la lectoescriptura, les matemàtiques, el desenvolupament socioemocional, i les actituds vers l'escola.
- **Impactes es concentren especialment en els infants d'estatus socioeconòmic baix**, d'origen immigrant, i/o amb necessitats educatives especials
- Diversos estudis troben que els impactes sobre el desenvolupament cognitiu tendeixen a **esvair-se amb el temps**

A Catalunya, la política de primera infància és, fonamentalment, una política educativa escolar

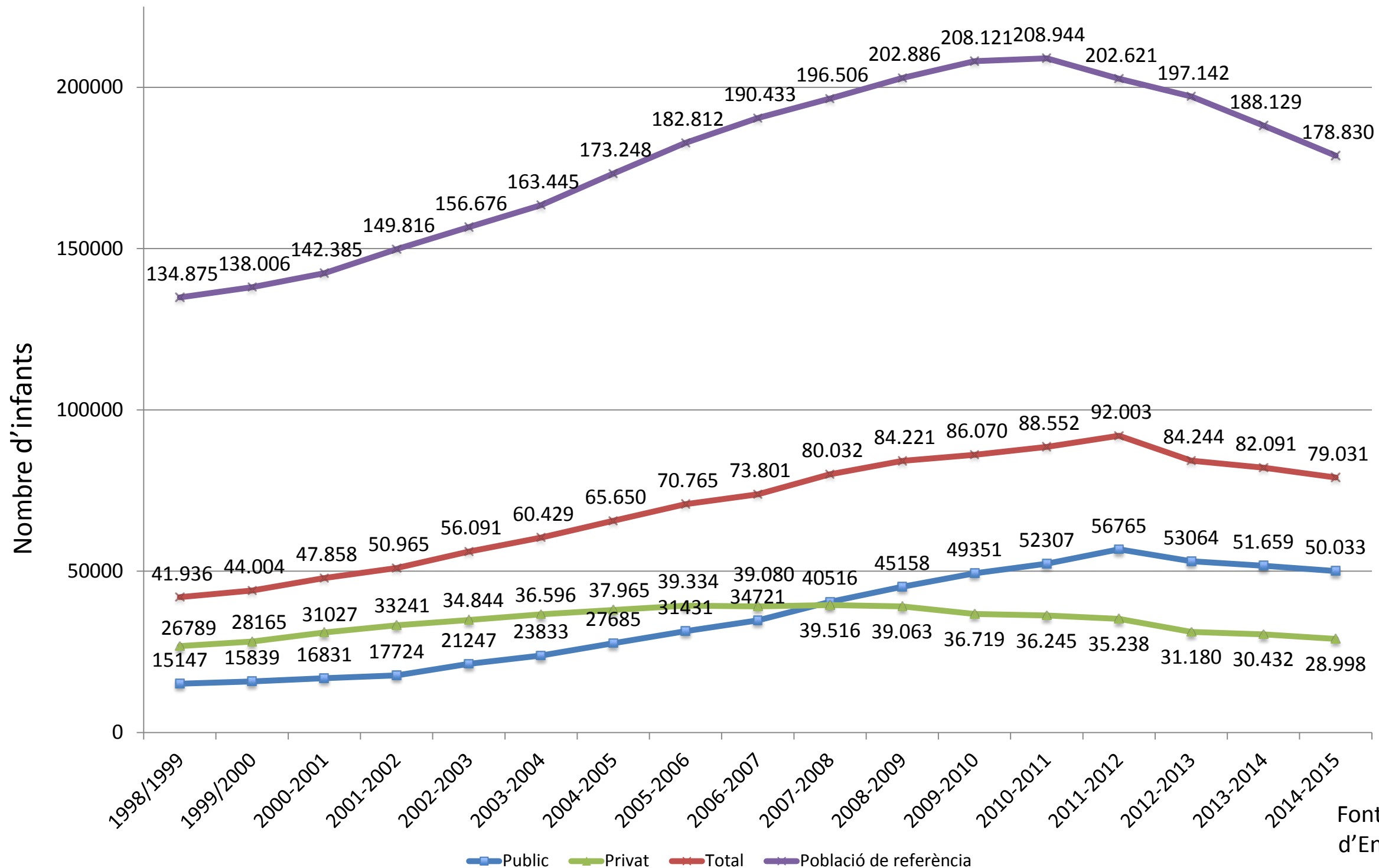
- **Permisos de parentalitat remunerats** i la regulació i promoció de pràctiques favorables a la conciliació a la feina
- **Subsidis i deduccions fiscals** a les famílies amb infants, que els facilita adquirir serveis de suport o cura
- **Provisió o subvenció de serveis d'educació i/o cura a la primera infància**

La cobertura de l'escola bressol ha augmentat en els darrers 15 anys, passant d'un 31% al curs 1998- 99 a un 44% al curs 2014- 15

Font dades: Departament d'Ensenyament i IDESCAT

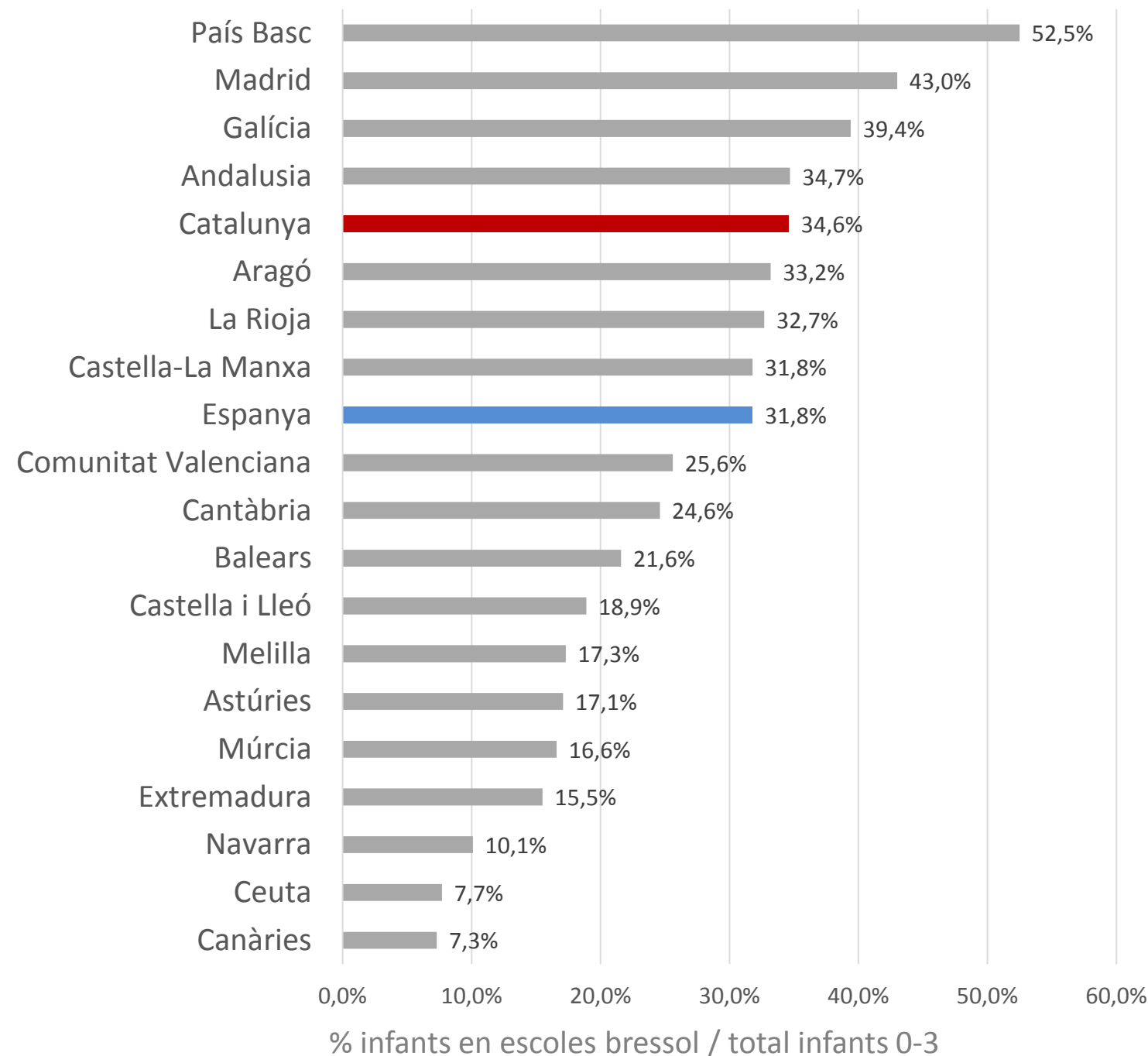
La cobertura de l'escola bressol ha augmentat en els darrers 15 anys, passant d'un 31% al curs 1998- 99 a un 44% al curs 2014- 15

Font dades: Departament d'Ensenyament i IDESCAT

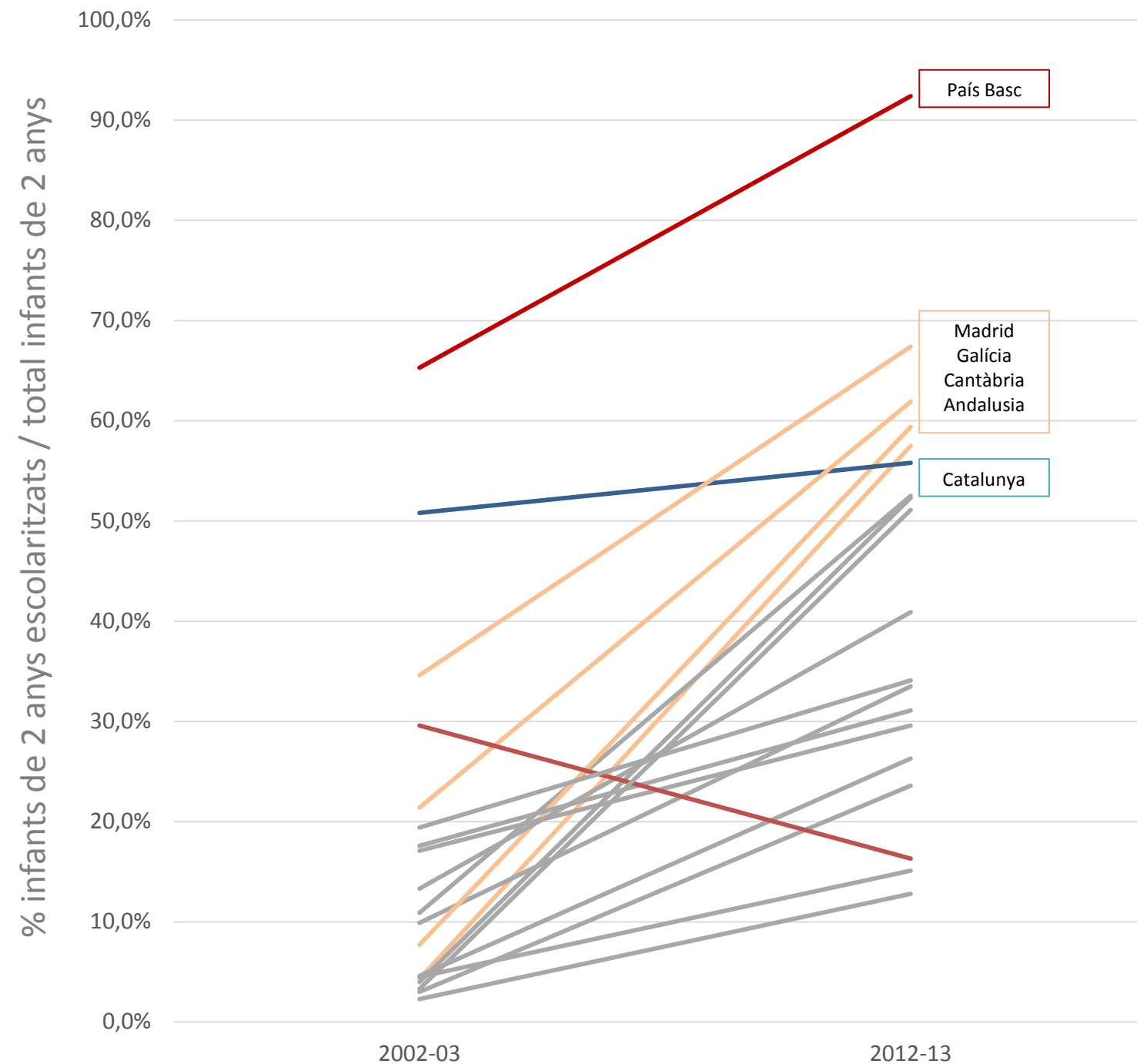
El percentatge d'infants de 0 a 3 anys escolaritzats és relativament alt, si el comparem amb el d'altres comunitats autònomes

Catalunya se situa en el 5è lloc del rànquing de Comunitats Autònomes i tres punts per sobre de la mitjana estatal

El percentatge d'infants de 0 a 3 anys escolaritzats és relativament alt, si el comparem amb el d'altres comunitats autònomes

Catalunya ha perdut posicions en els darrers 10 anys

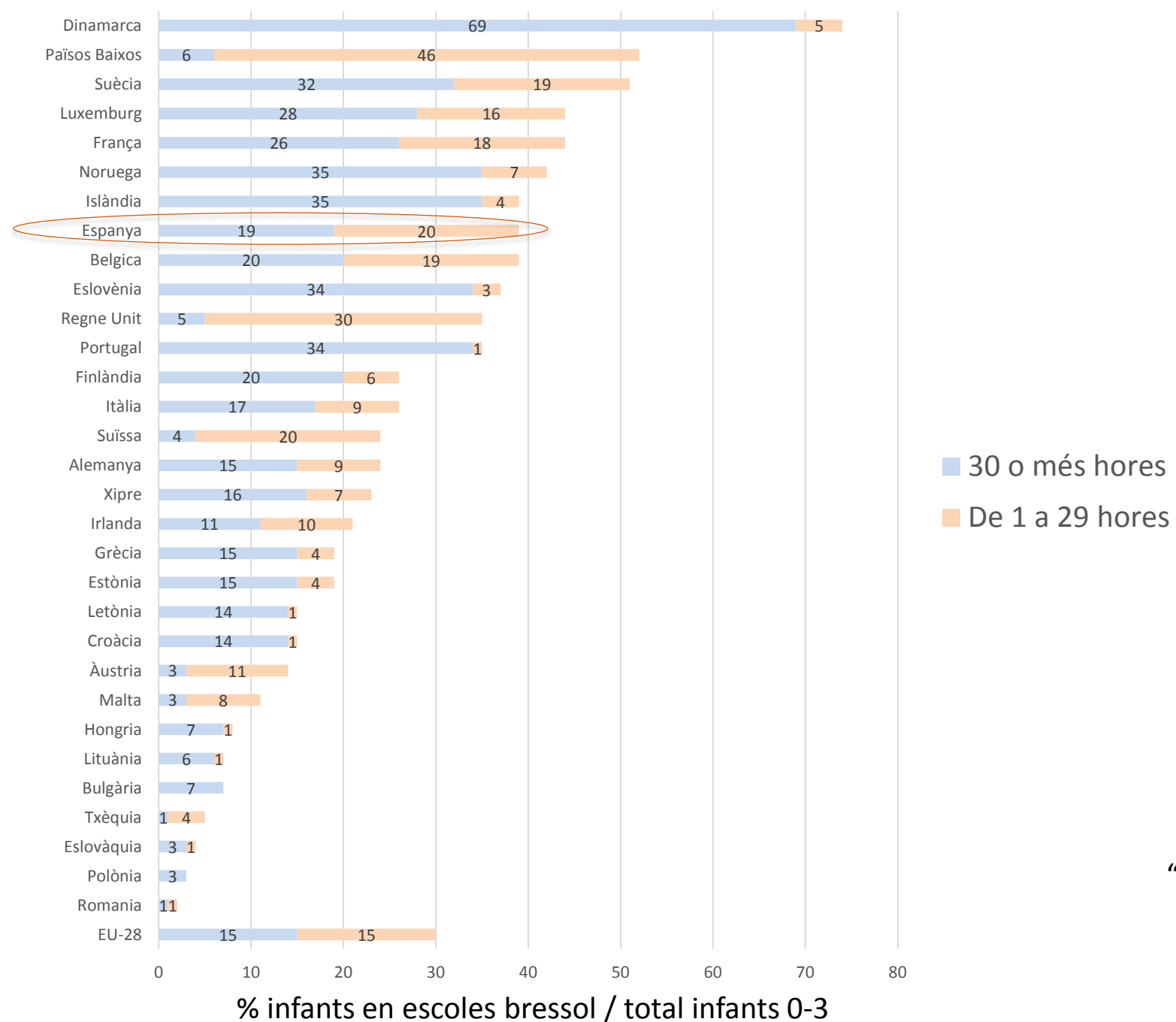

Font dades: "Las cifras de la educacion en España", edició 2015

El percentatge d'infants de 0 a 3 anys escolaritzats és relativament alt, si el comparem amb el d'altres comunitats autònomes

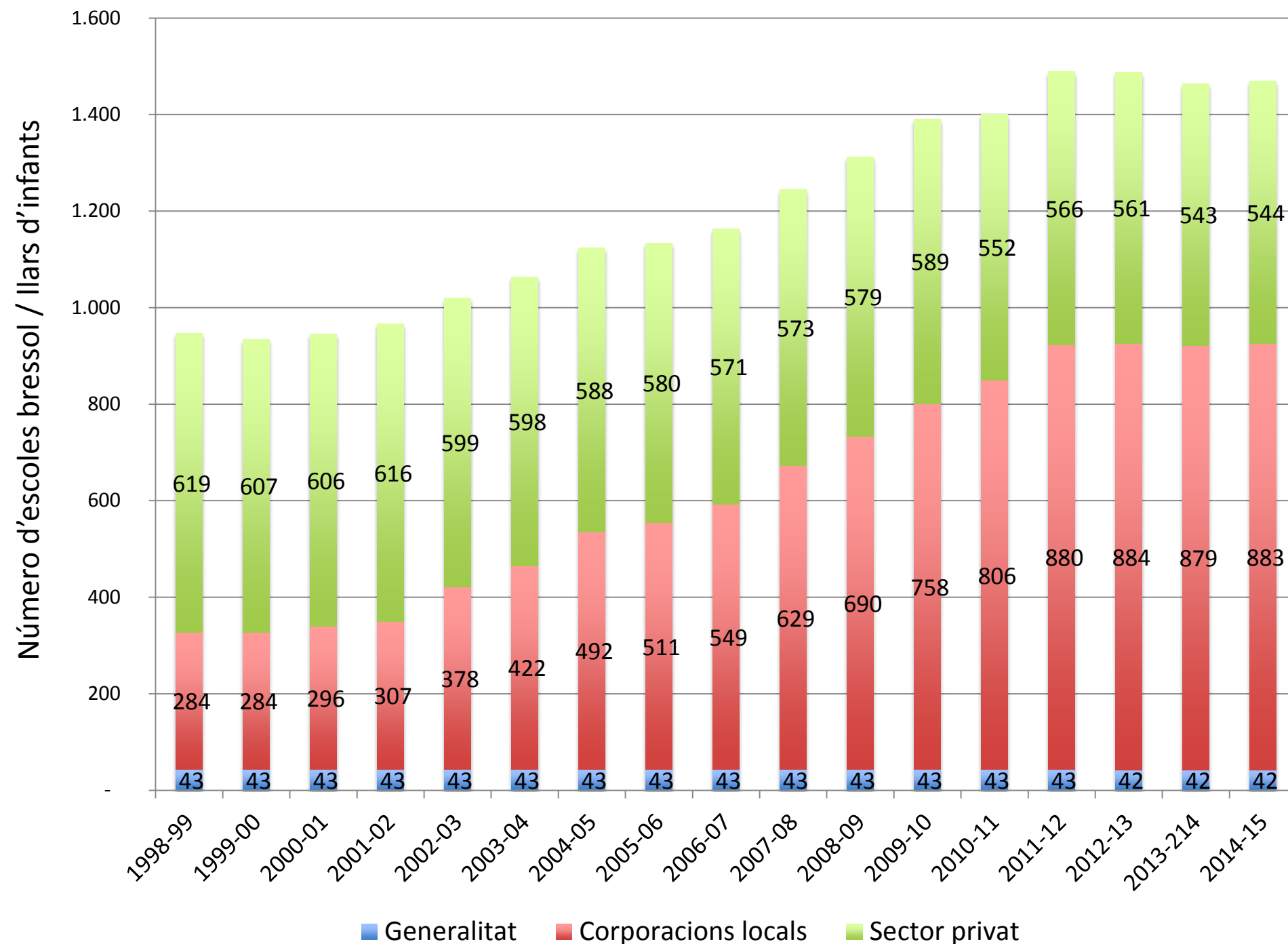
A nivell internacional també és relativament elevat

Font dades: Informe 2014
"Cifras clave de y atención a la
primera infancia en Europa"
d'Eurydice i Eurostat

A Catalunya, l'ampliació del nombre de centres públics ha estat l'accelerador de l'escolarització 0-3

L'aplicació de la "Llei de les 30.000 places" va doblar el número d'escoles bressol municipals en poc més de 10 anys

La cobertura de l'escola bressol varia notablement entre territoris

Municipi	Cobertura total	Cobertura pública	Cobertura privada	Població 0-2
Esplugues de Llobregat	60,9%	35,5%	25,4%	945
Sant Cugat del Vallès	59,2%	17,3%	42,0%	2.620
Sant Feliu de Llobregat	54,9%	38,5%	16,4%	1.043
...	...	...	...	...
Badalona	28,1%	9,9%	18,2%	5.498
Rubí	28,1%	17,9%	10,2%	2.073
Santa Coloma de Gramenet	20,8%	16,8%	4,0%	3.064

Font dades: Departament d'Ensenyament i IDESCAT

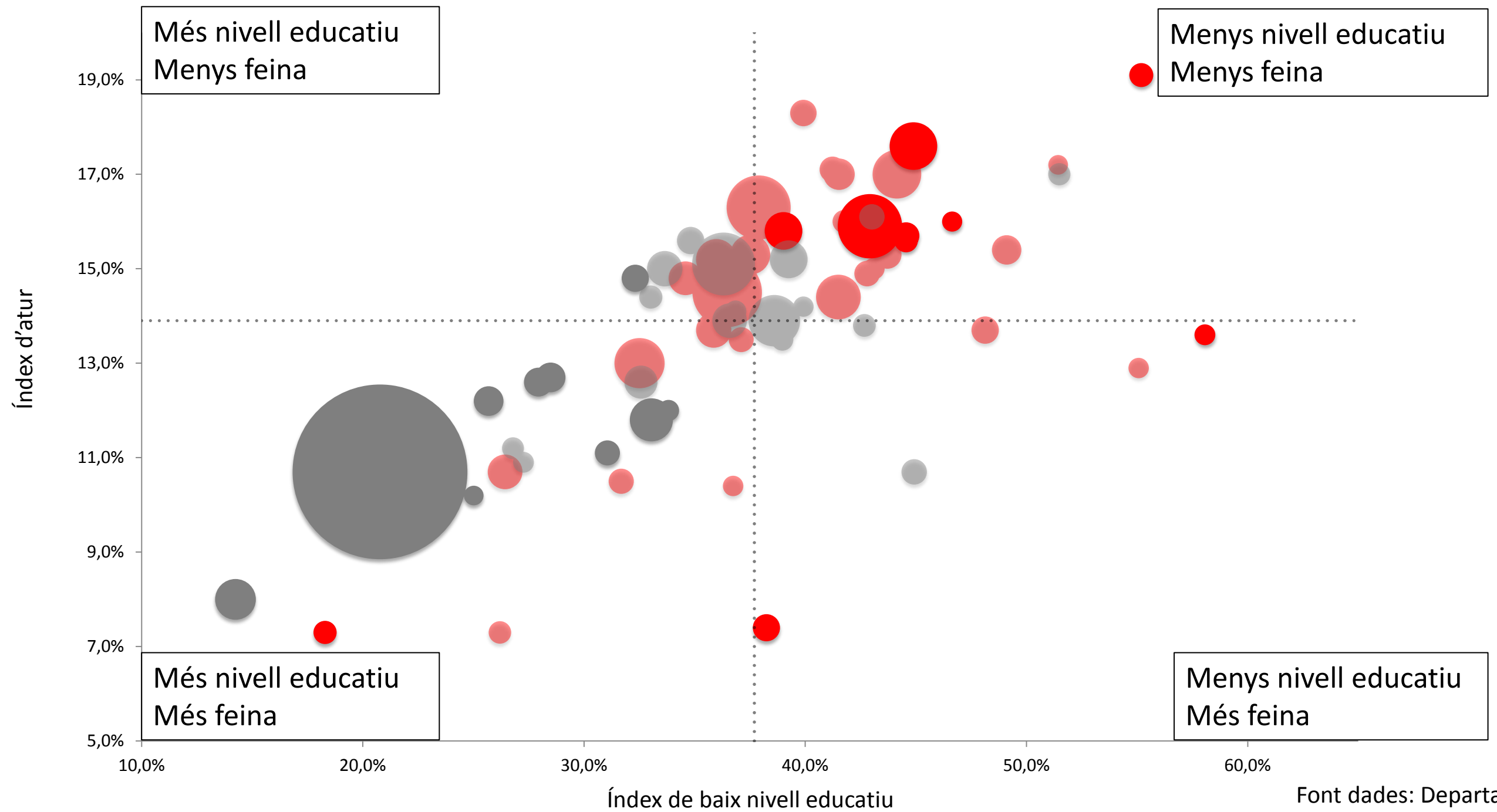
També varia la cobertura respecte demanda

- Alguns municipis urbans mantenen **excés de demanda** (Barcelona atenia només el 56% de les sol·licituds, 2014-15)
- Altres municipis petits i mitjans **malden per mantenir el servei** davant d'una demanda en declivi (baixada de la natalitat, crisi i increment de l'atur, augment de les quotes)
- Al conjunt de Catalunya queden anualment un **10,2% de places públiques sense cobrir** i un 18% de places privades (respecte la capacitat màxima).
- En els municipis amb dèficit de places públiques, existeix una tensió entre cobertura i qualitat que s'ha materialitzat en el debat sobre les **ràtios** d'infants per professional

La cobertura tendeix a ser menor allà on la necessitat (educativa) és més alta

Llegenda: Cada municipi és una esfera. La mida de l'esfera indica el nombre d'habitants del municipi. El color, la cobertura de l'escola bressol.

- Cobertura molt baixa
- Cobertura baixa
- Cobertura alta
- Cobertura molt alta

Les retallades dels darrers anys han fet caure l'aportació de la Generalitat a la meitat en 4 anys: de quasi bé 147 milions d'euros a 2009 a poc més de 71,5 milions a 2013

- **L'aportació per infant i curs es va reduir en un 51,4%:** dels 1.800 euros vigents fins al curs 2010-2011 als 1.600 al 2011-12, i 875 del 2012-13 en endavant
- Des del curs 2012-13 aquesta aportació la realitzen les Diputacions a càrrec del Pla Únic d'Obres i Serveis
- La Generalitat ha **eliminat els ajuts per l'escolarització dels infants** en situacions econòmiques desafavorides
- Ha **reduït en dos terços la subvenció a les escoles bressol privades** per a la reducció del preu de la quota: de 8,8 a 3 milions d'euros

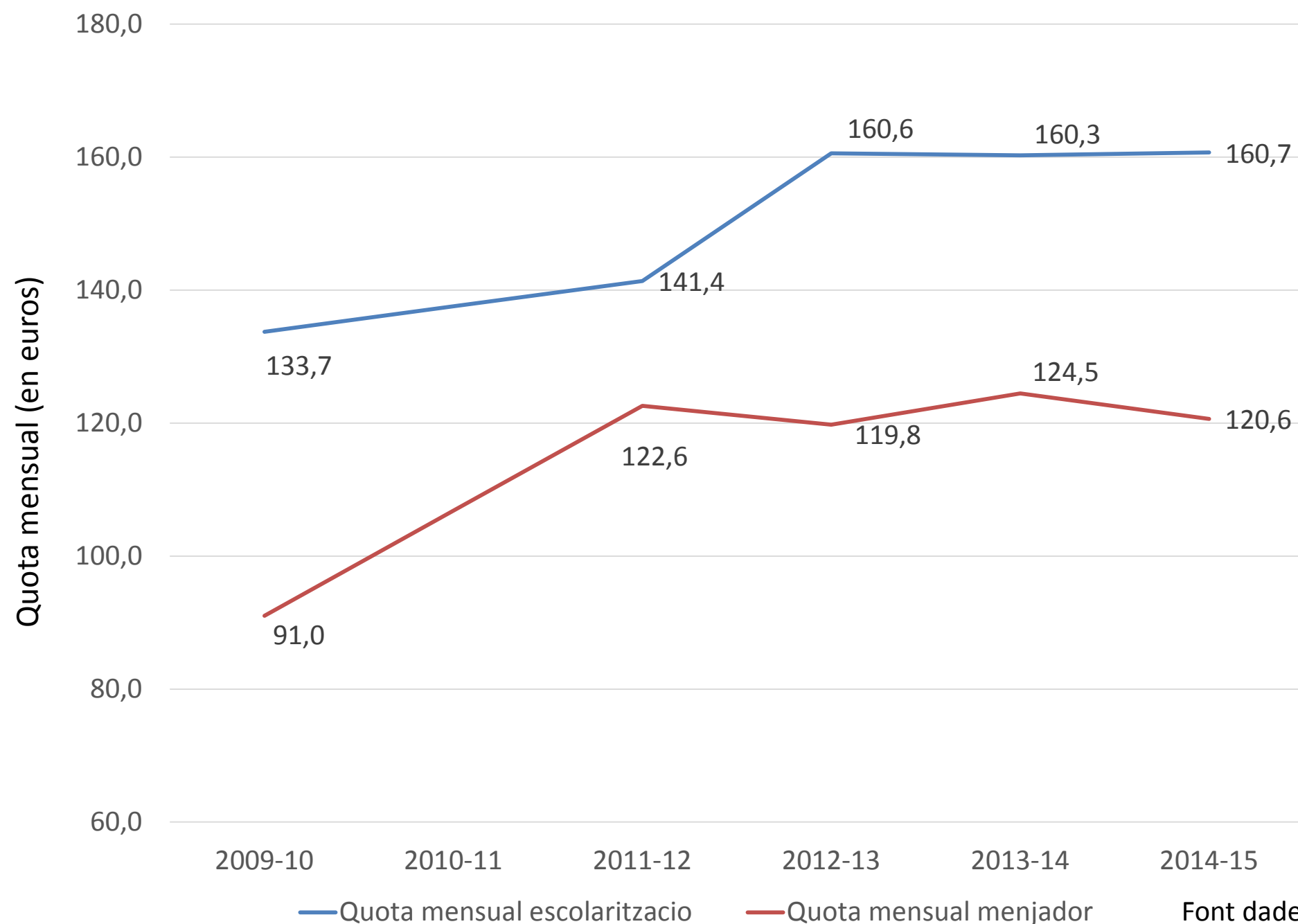
Els ajuntaments i les diputacions provincials han assumit una part de les retallades i les famílies han vist augmentada la quota mensual en un 10% i la de menjador en un 21%

Els ajuntaments han reaccionat:

- **Internalitzant** 2/3 de la reducció de l'aportació de la Generalitat
- **Traspasant** el 1/3 restant a les famílies en forma d'increment de quotes d'escolaritat i menjador i introduint quotes de matrícula i material
- **Reduint** serveis alternatius o complementaris a l'escola bressol
- S'ha passat del model de finançament per terços a un de 50-40-10
- Les **licitacions de gestió indirecta** han retallat entre el 15% i el 25%, o fins i tot del 40%. Això obliga les empreses, al seu torn, a afectar certs aspectes que conformen o determinen la qualitat del servei

* Dades de la demarcació de Barcelona

Els ajuntaments i les diputacions provincials han assumit una part de les retallades i les famílies han vist augmentada la quota mensual en un 10% i la de menjador en un 21%

Font dades: Informe sobre l'escola bressol municipal i els serveis a la petita infància a la demarcació de Barcelona, 2015

El 61% dels municipis de la demarcació de Barcelona compten amb algun mecanisme de bonificació, beca o tarifació social en funció de la renda familiar

- A la demarcació de Barcelona **el 60,8% dels municipis compten amb algun mecanisme** i, en conjunt, el 25,8% dels infants rebien algun tipus de bonificació, beca o descompte (curs 2013-14)
- Molta **variabilitat entre municipis**: la tensió entre finalitat social i de conciliació familiar es resol a nivell municipal
- **Indicis de barreres no econòmiques**: necessitat no sempre es correspon amb demanda
- Incertesa sobre la possible **regressivitat del sistema d'escola bressol** (sobrerepresenta les classes mitjanes-altes?)

La governança del sistema està fragmentada i no dóna resposta a algunes necessitats rellevants

- **A Catalunya no existeix un sistema públic d'escoles bressol pròpiament dit.** La Generalitat té competència exclusiva, regula els atributs bàsics, va contribuir a expandir la xarxa, però no l'ha estructurada ni la lidera
- **Coexisteixen diverses subxarxes relativament aïllades** (locals, provincial, per empreses proveïdores) i municipis sense xarxa
- **L'orientació pedagògica de l'escola bressol resta, majoritàriament, a criteri de les professionals i direccions dels centres,** les quals opten entre diverses corrents pedagògiques, actualment estan organitzades en faccions poc permeables.

No hi ha polítiques de suport per al 56% dels infants que no van a l'escola bressol

- **Malgrat l'expansió recent, l'escolarització dels infants de 0 a 3 anys és encara una opció minoritària:** els infants no escolaritzats eren el 91% dels de 0 a 1 any, el 61% dels d'1 a 2 anys i el 43% dels de 2 a 3 anys (2014-15)
- Per a algunes famílies **l'escola bressol es massa rígida** (horaris i calendari) **o costosa** o no la perceben necessària
- Per a aquestes famílies i infants, **les polítiques de suport són gairebé inexistents.**

No hi ha polítiques de suport per al 56% dels infants que no van a l'escola bressol

Als marges del sistema d'escola bressol **emergeixen algunes iniciatives per atendre'ls:**

- **Administracions:** programes d'apoderament parental (espais familiars)
- **Sector privat:** Educació i cura sense escolaritzar (llars de criança / mares de dia)
- **Iniciativa comunitària:** Espais i grups de criança compartida
- **Sector privat:** Serveis no estables / irregulars

L'administració es debat entre la **regulació/reconeixement** d'aquests serveis, mentre creixen les **demandes de desregulació** de l'escola bressol per atendre necessitats i demandes variades en contextos variants

Recomanacions

1. Constituir una xarxa d'educació infantil de primer cicle promoguda pel Departament d'Ensenyament que n'exerciria un lideratge relacional.

- La **planificació i finançament de l'expansió** de la xarxa pública d'escoles bressol
- El **finançament estable** del funcionament del servei que en garanteixi la sostenibilitat econòmica
- L'establiment d'un **sistema de preus amb mecanismes compensatoris** que garanteixin la igualtat en l'accés.
- El lideratge difós de l'**orientació pedagògica** mitjançant l'oferta de formació continuada i la creació de xarxes de reflexió i intercanvi entre professionals
- El lideratge difós de l'**orientació sobre gestió** dels serveis educatius a la primera infància
- El desenvolupament d'un sistema de **prevenció, detecció i tractament primerenc** dels trastorns en l'aprenentatge i el desenvolupament
- L'**avaluació i el seguiment** de la xarxa d'escoles bressol

Recomanacions

2. **Restaurar progressivament el sistema de finançament de la despesa corrent per terços**, amb criteris de finançament diferencial i condicions de participació en la xarxa
3. **Introduir subvencions a la demanda al sector privat per a la població sota determinats nivells de renda** que hagi sol·licitat, però no hagi obtingut, una plaça d'escola bressol pública, en aquells municipis urbans amb excés de demanda respecte l'oferta pública (accés sense segregació)
4. **Adoptar una estratègia d'expansió selectiva de les xarxa d'escoles bressol públiques**, cofinançada per la Generalitat de Catalunya, focalitzada únicament en els municipis i barris amb un major dèficit de cobertura respecte la necessitat educativa

Recomanacions

5. **Diversificar les estratègies de millora de la qualitat** (incrementar el temps de suport educatiu, formació dels professionals, etc.), especialment en les zones on hi ha dèficit de places, ja que la reducció de ratios implica reduir la cobertura i deixar més població desatesa.
6. **Obrir un procés de reflexió per a la flexibilització del Decret 282/2006**, pel qual es regulen el primer cicle de l'educació infantil i els requisits dels centres, que permeti:
  - Introduir adaptacions a especificitats territorials i de les necessitats de les famílies,
  - Facilitar la innovació i les combinacions amb altres instruments d'educació i cura a la primera infància,
  - Facilitar l'adaptació al nou context de baixada de la demanda en alguns municipis

Recomanacions

- 7. Garantir un sistema general de licitacions per a la gestió privada dels centres que tingui com a eix principal assegurar la qualitat de l'atenció als infants i que fugi de la mera subhasta del servei.**
- 8. Regular les activitats complementàries i alternatives d'educació i cura a la primera infància que actualment operen en l'alegalitat, per establir-ne els mínims de qualitat exigibles i preservar la llibertat d'elecció de les famílies, i sotmetre'ls a la inspecció de l'autoritat educativa**
- 9. Incorporar a la xarxa i al sistema de finançament de la Generalitat els espais familiars com a instruments d'apoderament parental de vocació universal**
- 10. Reclamar l'expansió progressiva dels permisos parentals remunerats per promoure que els infants puguin ser atesos pels seus propis progenitors a la llar familiar durant el primer any de vida**